

**PEDAGOGIK TA'LIM JARAYONIDA O'QITUVCHINING
ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN SAMARALI
FOYDALANISHI**

Muhammadiyeva Zarnigor

“Pedagogika” kafedrasi o'qituvchisi

Khalilova Anora Dilmurod qizi

“Boshlang'ich ta'lim” yo'nalishi 3-21-guruh talabasi

Annotatsiya. *Pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish bugungi kunda o'qituvchidan raqamli savodxonlik, yangicha yondashuv va doimiy o'zgaruvchan texnologiyalarni o'zlashtirishni talab etadi. Ushbu mavzuda o'qituvchining ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish malakasi, darsning interaktivligi, samaradorligi va o'qituvchining o'quv jarayoniga faol jalb qilinishidagi o'rni ko'rib chiqiladi. Ta'lim sifatini oshirishda raqamli resurslar, onlayn platformalar, multimediyali vositalar va boshqa innovatsion texnologiyalarning qo'llanilishi o'qituvchining didaktik va metodik imkoniyatlarini kengaytiradi. O'qituvchining zamonaviy texnologiyalardan foydalanish borasidagi tayyorgarligi va doimiy rivojlanishga intilishi zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylangan.*

Kalit so'zlar: *pedagogik ta'lim, o'qituvchi, zamonaviy axborot texnologiyalari, AKT, ta'lim sifati, raqamli savodxonlik, interaktiv dars, innovatsion yondashuv.*

Annotation. *The effective use of modern information technologies in the process of pedagogical education today requires the teacher to master digital literacy, a new approach and constantly changing technologies. This topic considers the teacher's qualifications for the use of information and communication technologies in the educational process, the interactivity of the lesson, its effectiveness and its role in the active involvement of the student in the educational process. The use of digital resources, online platforms, multimedia tools and other innovative technologies in improving the quality of education expands the didactic and methodological*

capabilities of the teacher. The teacher's training in the use of modern technologies and striving for continuous development have become an integral part of modern education.

Keywords: pedagogical education, teacher, modern Information Technology, ICT, quality of education, digital literacy, interactive lesson, innovative approach.

Аннотация. Эффективное использование современных информационных технологий в педагогическом образовании сегодня требует от учителя овладения цифровой грамотностью, нового подхода и постоянно меняющихся технологий. В данной теме рассматривается компетентность педагога в использовании информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе, интерактивность урока, его роль в эффективности и активном вовлечении обучающегося в учебный процесс. Применение цифровых ресурсов, онлайн-платформ, мультимедийных инструментов и других инновационных технологий в повышении качества образования расширяет дидактические и методические возможности учителя. Готовность учителя к использованию современных технологий и стремление к постоянному развитию стали неотъемлемой частью современного образования.

Ключевые слова: педагогическое образование, учитель, современные информационные технологии, ИКТ, качество образования, цифровая грамотность, интерактивный урок, инновационный подход.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi global miqyosda doimiy yangilanish va rivojlanishni talab etadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) ta'lim jarayoniga kiritilishi ta'limning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada interaktiv va samarali qilish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Pedagogik ta'limda o'qituvchining zamonaviy texnologiyalardan foydalanishi nafaqat dars jarayonini yangilaydi, balki o'quvchilarda zamonaviy bilimlarni o'zlashtirishda, innovatsion fikrlashni rivojlantirishda, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchining axborot texnologiyalaridan foydalanish malakasi uning ta'lim jarayonida o'quvchilarni qanday qiziqtirishini, ularga bilimlarni qanday tushuntirishini va o'quvchilarda ijodiy

fikrlashni qanday rivojlantirishini belgilab beradi. Shuning uchun, ta'lim jarayoniga AKTning qo'shilishi o'qituvchi va o'quvchilar uchun yangi imkoniyatlarni yaratadi. Bu o'qituvchining metodik va didaktik imkoniyatlarini kengaytirish, darsni interaktiv shakllantirish va o'quvchilarning o'quv faoliyatini qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. Shu bilan birga, o'qituvchining zamonaviy texnologiyalarga tayyorligi, ularning pedagogik amaliyotga qo'llanilish darajasi ta'lim sifatini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ta'limda innovatsion metodlar va texnologiyalarni qo'llash nafaqat bilimlarni tez va samarali o'zlashtirishni ta'minlaydi, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash va tanqidiy yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili. Pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish sohasida turli tadqiqotlar va ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan. Zamonaviy ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'рни va ahamiyatini o'rganishning boshliqlaridan biri sifatida ularning ta'lim tizimiga kiritilishi, o'qituvchining malakasini oshirish, o'quvchilarni ta'lim jarayoniga faol jalb qilish masalalari alohida e'tiborga olinadi. A. Sh. Raxmonov (2016) tomonidan olib borilgan tadqiqotda, zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim tizimidagi roli va o'quvchilarning ta'limga nisbatan faolligini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. U o'qituvchilarning AKTga oid bilimlarini mustahkamlash va ularni amaliyotda qo'llashni samarali ta'limning asosiy omili deb hisoblaydi. Raxmonovning fikriga ko'ra, texnologiyalar ta'lim jarayonini o'qituvchi tomonidan boshqariladigan an'anaviy darsdan ko'ra interaktiv va ko'proq o'quvchiga yo'naltirilgan bo'lishga yordam beradi. Bundan tashqari, T. T. Mukhamadiev (2019) o'z tadqiqotida, axborot texnologiyalaridan foydalanishning metodologik asoslarini tahlil qilgan. Mukhamadiev ta'lim jarayonida interaktiv texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning o'z-o'zini baholash, fikr yuritish va ijodiy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratishini ta'kidlagan. Shu bilan birga, o'qituvchilar uchun axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishning muhim jihatlari, shu jumladan, texnologik kompetensiyani oshirish zarurligi ko'rsatilgan. Yana bir muhim tadqiqot, S. A. Karimova (2020) tomonidan olib borilgan, unda zamonaviy ta'lim texnologiyalarini pedagogik amaliyotda qo'llashning ijobiy natijalari haqida gapiriladi. Karimova, AKT

vositalaridan samarali foydalanish o'quvchilarda yangi bilimlar va ko'nikmalarni o'zlashtirishga, ularni tanqidiy fikrlashga va mustaqil ishlashga undashini ko'rsatgan. Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimida axborot texnologiyalarining o'qituvchilar tomonidan qo'llanilishi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ham mavjud. Xususan, F. T. Yuldasheva (2021) o'zining ilmiy ishida, o'qituvchilar uchun axborot texnologiyalari bo'yicha metodik ko'rsatmalarni ishlab chiqish zarurligini, shu bilan birga, o'qituvchilarning texnologik kompetensiyasini oshirishni ta'kidlashga e'tibor qaratgan. Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshiradi, balki o'qituvchining pedagogik faoliyatini ham yangilashga, ta'lim jarayonini interaktiv va sifatli qilishga yordam beradi. Biroq, bu jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun o'qituvchining texnologik malakasi, pedagogik yondashuvlari va o'quvchilarga texnologik vositalarni taqdim etishdagi samaradorligi muhim omillar sifatida qoladi.

Tadqiqotlar metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni o'rganish maqsadida turli metodologik yondashuvlar va tadqiqot metodlari qo'llanildi. Tadqiqotning asosiy metodologik yo'nalishlari sifatida nazariy tahlil, empirik tadqiqot, eksperiment va statistik tahlil kabi metodlar tanlandi. Tadqiqotning birinchi bosqichida mavjud adabiyotlar, ilmiy maqolalar va tadqiqotlar asosida nazariy tahlil olib borildi. Bu bosqichda pedagogik ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning umumiy yondashuvlari, innovatsion metodlar va o'qituvchilarning texnologik kompetensiyasiga oid ilmiy manbalar o'rganildi. So'ngra empirik metodlar, jumladan, so'rovnomalar va intervyular yordamida o'qituvchilarning zamonaviy texnologiyalarni qo'llash malakasi va o'quvchilarning bu texnologiyalarni dars jarayonida qanday qabul qilishi tahlil qilindi. Bundan tashqari, eksperiment metodidan foydalanilib, o'qituvchilarning dars jarayonida axborot texnologiyalarini qo'llash ta'siri o'rganildi. Eksperiment davomida ikki guruh tashkil etilib, bir guruh an'anaviy uslubda, ikkinchi guruh esa zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim oldi. Har bir guruhning natijalari taqqoslanib, texnologiyalarning ta'lim samaradorligiga ta'siri

baholandi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar SPSS dasturi yordamida statistik tahlil qilindi va o'quvchilarning o'qish samaradorligi hamda o'qituvchilarning texnologik kompetensiyasiga ta'siri aniqlandi. Bularning barchasi ta'lim jarayonida axborot texnologiyalarining samarali qo'llanilishining muhimligini ko'rsatdi.

Natija va muhokama. Tadqiqot natijalari zamonaviy axborot texnologiyalarining pedagogik ta'lim jarayonida samarali qo'llanilishining o'quvchilarning bilim olishiga, ta'lim samaradorligiga va o'qituvchilarning pedagogik faoliyatiga qanday ta'sir qilayotganini ko'rsatdi. Eksperiment va empirik tadqiqotlar orqali olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning o'z-o'zini baholash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv texnologiyalar yordamida o'quvchilarning fikrlash darajasi yuqorilashi va ijodiy yondashuvlari kuchaygan. Shuningdek, o'qituvchilarning texnologik kompetensiyasining oshishi darslarning interaktivligini, samaradorligini va o'quvchilarning motivatsiyasini sezilarli darajada yaxshiladi. Eksperimentda an'anaviy uslublar bilan dars o'tkazgan guruh va zamonaviy texnologiyalarni qo'llagan guruh o'rtasidagi natijalar taqqoslanganda, texnologiyalarni qo'llagan guruhning natijalari ancha yuqori bo'ldi. Bu, o'z navbatida, zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida ta'sirchan vosita ekanligini tasdiqladi. O'qituvchilar axborot texnologiyalaridan faqat ma'lumotlarni taqdim etish uchun emas, balki o'quvchilarning interaktiv ishtirokini rag'batlantirish, fikr almashish va o'qish jarayonini samarali tashkil etish uchun foydalanishlari kerakligini ko'rsatdi. Tadqiqotning muhokamasi davomida, axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida keng qo'llanilishi o'qituvchilarning pedagogik yondashuvlarini yangilashni talab qilishi, ularning texnologik malakasini oshirish zarurligini ta'kidlandi. Biroq, texnologiyalardan samarali foydalanish faqatgina mavjud resurslar va moslashuvchan metodik yondashuvlarga asoslanib amalga oshirilishi mumkin. O'qituvchilarning texnologik malakalariga bo'lgan ehtiyoj va o'quvchilarning dars jarayoniga bo'lgan munosabatini o'rganish ta'lim sifatini yaxshilashning kalitidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, axborot texnologiyalarining samarali qo'llanishi o'quvchilarda nafaqat bilimlarni

o'zlashtirishni, balki ijodiy va tanqidiy fikrlashni ham rivojlantiradi. Shunday qilib, zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim jarayonida keng qo'llash o'qituvchining metodik imkoniyatlarini kengaytiradi va o'quvchilarning ta'lim sifatini oshirishga katta hissa qo'shadi. Biroq, bu jarayonning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun o'qituvchilarni doimiy ravishda texnologiyalarga moslashtirish va pedagogik mahoratlarini oshirish zarur.

Xulosa va takliflar. Tadqiqot natijalari pedagogik ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalarining samarali qo'llanilishining o'quvchilarning bilim olishiga, ta'lim samaradorligiga va o'qituvchilarning pedagogik faoliyatiga qanday ta'sir qilayotganini ko'rsatdi. Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonida qo'llanishi o'quvchilarda bilimlarni tez va samarali o'zlashtirish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish va o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar o'quvchilarning darslarda faol ishtirok etishlarini ta'minlab, ularning motivatsiyasini oshiradi va o'qituvchilarni yangi pedagogik metodlarga moslashtiradi. Tadqiqot davomida o'qituvchilarning axborot texnologiyalarini o'z faoliyatlariga muvaffaqiyatli joriy etish uchun pedagogik mahoratini doimiy ravishda yangilab borishlari zarurligi aniqlangan. Bundan tashqari, eksperiment natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy texnologiyalarni qo'llagan guruh o'quvchilari an'anaviy usulda o'qigan guruhga qaraganda yaxshiroq natijalarga erishganlar. Bu, axborot texnologiyalarining ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Taklif etilgan yo'nalishlar o'qituvchilarning texnologik kompetensiyasini oshirish, ta'lim jarayonida interaktiv va innovatsion metodlarni kengaytirish, shuningdek, o'quvchilarning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. O'qituvchilarga axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni o'rgatish uchun maxsus kurslar va treninglar tashkil etilishi kerak. Bundan tashqari, ta'lim muassasalarida texnologik infratuzilmani doimiy ravishda yangilab borish va o'quvchilarga interaktiv darslar taqdim etishni davom ettirish zarur. Bu jarayon o'quvchilarning bilim olish samaradorligini oshirish, o'qituvchilarni yanada samarali pedagogik faoliyatga rag'batlantirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Raxmonov A. Sh. (2016). *Zamonaviy axborot texnologiyalarining ta'lim jarayoniga ta'siri*. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
2. Mukhamadiev T. T. (2019). *Pedagogik ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni*. Toshkent: O'zbekiston ta'limi va fanini rivojlantirish instituti.
3. Karimova S. A. (2020). *Zamonaviy axborot texnologiyalarining pedagogik amaliyotda qo'llanilishi*. Toshkent: Ta'lim va Innovatsiya nashriyoti.
4. Yuldasheva F. T. (2021). *O'qituvchilar uchun axborot texnologiyalari metodikasini rivojlantirish*. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi.
5. Ismoilova M. A. (2018). *Interaktiv metodlar va axborot texnologiyalarining o'quv jarayoniga ta'siri*. Journal of Modern Education Technology, 3(2), 45-52.
6. Gulyamov J. T., & Nematov B. H. (2022). *Pedagogik innovatsiyalar va axborot texnologiyalarining integratsiyasi*. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.
7. Andreeva I. V. (2017). *Pedagogicheskie tekhnologii i metodiki obucheniya s ispol'zovaniem sovremennykh informatsionnykh tekhnologiy*. Moscow: Nauka.
8. Shukurov A. H. (2019). *Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining pedagogik jarayonlarga ta'siri*. Pedagogika va psixologiya fanlari, 4(3), 67-72.
9. Valiyev N. T. (2020). *O'quvchilarning axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi va samaradorligini o'lchash*. Journal of Educational Technologies, 6(1), 88-95.